

В. О. Шведун,

д. держ. упр., професор, завідувач кафедри менеджменту навчально-науково-виробничого центру, Національний університет цивільного захисту України, м. Харків

ORCID ID: 0000-0002-5170-4222

DOI: 10.32702/2306-6814.2019.14.42

ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ВЕТЕРИНАРНИХ ПОСЛУГ І ТОВАРІВ

V. Shvedun,

Doctor of Sciences in Public Administration, Full Professor, Head of the department of Management, Educational, Scientific and Production Centre, National University of Civil Defence of Ukraine, Kharkiv

THE RESEARCH OF FEATURES OF STATE REGULATION OF THE SERVICES AND GOODS VETERINARY MARKET

У статті досліджено особливості державного регулювання ринку ветеринарних послуг і товарів. Виокремлено адміністративно-правові методи державного регулювання ринку ветеринарних послуг і товарів: сертифікація ветеринарних препаратів; ліцензування ветеринарної діяльності; встановлення правил зберігання та реалізації ліків й інших засобів по догляду за тваринами; контроль за ввезенням ветеринарних товарів з-за кордону. Описано специфіку сертифікації ветеринарних препаратів. Підкреслено, що уразі сертифікації ветеринарних препаратів позитивний результат виражається в особливому знаку відповідності, який повинен ставитися на кожен одиницю продукції разового застосування і додатково на кожен пакувальну одиницю. Окреслено порядок ліцензування ветеринарної діяльності. Зазначено, що ліцензія видається на здійснення ветеринарної лікувально-профілактичної, лабораторно-діагностичної діяльності, а також на виробництво та реалізацію препаратів ветеринарного призначення, що виготовляються підприємствами, лабораторіями, цехами; виробництво і реалізацію кормів, кормових добавок, у тому числі нетрадиційних, мінерально-вітамінних підгодівель для тварин, що виготовляються підприємствами, лабораторіями, цехами; реалізацію лікарських засобів для ветеринарних цілей, біологічних препаратів, зоогігієнічних засобів і атрибутів зооветеринарного призначення.

Problem setting. Remedies for animals in Ukraine are subject to obligatory certification. A considerable part of goods of this type is made by medicines, in particular, toxic and such which contain narcotic substances. At the same time it is necessary to observe the requirements provided for the organization of places of storage and selling of veterinary goods as otherwise they not only lose the properties but also can constitute danger to people around. It should be noted that separate types of veterinary goods come to the domestic market mainly from abroad and therefore conducting the corresponding examinations regarding identification of the components forbidden in Ukraine is required.

Recent research and publication analysis. Public administration in the sphere of veterinary medicine was considered in scientific works of many scientists.

However the problem, which is investigated within the outlined sphere, still needs further study.

Paper objective. The purpose of article is research of features of state regulation of the services and goods veterinary market.

Paper main body. The following administrative and legal methods of state regulation of the veterinary services and goods market are allocated: certification of veterinary medicines; licensing of veterinary activity; establishment of rules of storage and selling of medicines and other animals care products; control of import of veterinary goods from abroad. The specifics of certification of veterinary medicines are described. The order of licensing of veterinary activity is defined.

Conclusions of the research.

The following administrative and legal methods of state regulation of the veterinary services and goods market are allocated: certification of veterinary medicines; licensing of veterinary activity; establishment of rules of storage and selling of medicines and other animals care products; control of import of veterinary goods from abroad.

The specifics of certification of veterinary medicines are described. It is emphasized that in case of certification of veterinary medicines the positive result is expressed in a special mark of conformity which has to be put on each unit of production of single application and in addition on each packing unit.

The order of licensing of veterinary activity is defined. It is noted that the license is granted on implementation of veterinary treatment-and-prophylactic, laboratory and diagnostic activity and also on

production and selling of the medicines of veterinary appointment made by the enterprises, laboratories, shops; production and realization of forages, feed additives, including nonconventional, mineral and vitamin fertilizing for the animals made by the enterprises, laboratories, shops; selling of medicines for the veterinary purposes, biological medicines, zoohygienic means attributes of zooveterinary appointment.

Ключові слова: ринок ветеринарних послуг, ветеринарні товари, державне регулювання, адміністративно-правові методи, сертифікація, ліцензування.

Key words: market of veterinary services, veterinary goods, state regulation, administrative and legal methods, certification, licensing.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Засоби лікування тварин в Україні підлягають обов'язковій сертифікації. Значну частину цього виду товарів складають лікарські засоби, зокрема, токсичні та такі, що вміщують наркотичні речовини. Відповідно, особи, які працюють з ними, повинні мати відповідний дозвіл. Водночас необхідно дотримуватися вимог, передбачених для організації місць зберігання та реалізації ветеринарних товарів, оскільки в іншому випадку вони не тільки втрачають свої властивості, але і можуть становити небезпеку для оточуючих. Слід зазначити, що окремі види ветеринарних товарів надходять на вітчизняний ринок переважно з-за кордону, і тому потрібне проведення відповідних експертиз на предмет виявлення заборонених в Україні компонентів тощо.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Державне управління у сфері ветеринарної медицини розглядалося у наукових роботах багатьох вчених, зокрема таких: В.І. Довгань [1], П.І. Вербицький [2], П.П. Достоєвський [2; 3] та ін.

Однак проблематика, що досліджується в межах окресленої сфери, все ще потребує подальшого опрацювання.

МЕТА СТАТТІ

Метою роботи є дослідження особливостей державного регулювання ринку ветеринарних послуг і товарів.

Поставлена мета вимагає рішення наступних завдань:

- виокремити адміністративно-правові методи державного регулювання ринку ветеринарних послуг і товарів;
- описати специфіку сертифікації ветеринарних препаратів;
- окреслити порядок ліцензування ветеринарної діяльності.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

До числа адміністративно-правових методів регулювання ринку ветеринарних послуг і товарів входять:

- сертифікація ветеринарних препаратів;
- ліцензування ветеринарної діяльності;
- встановлення правил зберігання та реалізації ліків й інших засобів по догляду за тваринами;
- контроль за ввезенням ветеринарних товарів з-за кордону [1; 3].

Специфіка ситуації полягає в тому, що форми, прийоми і методи адміністративного контролю за обігом засобів лікування тварин, що застосовувалися в умовах планово-директивного господарства, не можуть бути автоматично перенесені на ринкові умови. Необхідно враховувати:

— різноманіття організаційно-правових форм, в яких можуть виступати суб'єкти ветеринарного підприємства;

— зростання числа індивідуальних споживачів ветеринарних товарів;

— появу на ринку раніше не існуючих видів продукції (сухі корми, засоби по догляду за домашніми тваринами тощо).

Як наслідок, адміністративно-правова регламентація регіонального ринку ветеринарних товарів нині далека від досконалості.

Найбільш відпрацьованою і такою, що не викликає нарікань у суб'єктів ветеринарного підприємства, залишається процедура сертифікації ветеринарних препаратів. Це пояснюється тим, що в цій сфері в попередній період було накопичено значного досвіду, і в 90-х роках вже склалася практика, що була відкоригована відповідно до нових нормативних актів, які закріплюють ринковий характер відносин у сфері ветеринарної діяльності.

Сертифікація ветеринарних препаратів покликана забезпечити безпеку й ефективність дії лікарських, профілактичних і діагностичних препаратів ветеринарного призначення, засобів відтворення і засобів по догляду за тваринами [2; 3].

Об'єктами обов'язкової сертифікації є вакцини для ветеринарії, сироватки, препарати крові та глобуліни, анатоксини і токсини, алергени, діагностикуми ветеринарного призначення, хіміко-терапевтичні і фармацевтичні препарати з природної сировини, кормові антибіотики та вітаміни, ферментні препарати, лікувально-профілактичні кормові добавки, поживні середовища для ветеринарії, засоби, що застосовуються для відтворення тварин, а також дезінсекційні, дезінфекційні, дератизаційні та інші засоби для догляду за тваринами.

У процесі сертифікації аналізуються як показники безпеки продукції для людей, тварин і навколишнього середовища, так і ефективність дії препаратів відповідно до їх призначення, а також фізико-хімічні й органолептичні показники, упаковка й маркування.

У ринкових умовах особливо зростає проблема перевірки дієвості таких об'єктів аналізу, як вакцини, сироватки та діагностичні препарати, оскільки це пов'язано із запобіганням можливому збитку майну власників тварин та з захистом їх життя і здоров'я. Важливо також дотримання визначеного температурного режиму під час перевезення даних препаратів від виробника до місця реалізації [1; 2].

У разі сертифікації ветеринарних препаратів позитивний результат виражається в особливому знаку відповідності, який повинен ставитися на кожному одиницю продукції разового застосування і додатково на кожну пакувальну одиницю. Крім того, він проставляється

в супровідній технічній документації, призначеній для споживача. Зокрема "правило потрійного підтвердження якості" проявляється в тому, що при неможливості нанесення знака відповідності на кожну одиницю продукції він обов'язково наноситься на пакувальну одиницю і ставиться в супровідній документації, а за неможливості помістити його на упаковку — він присутній тільки в супровідній документації. Тим самим споживач у будь-якому випадку має можливість перевірити результати випробувань ветеринарного препарату.

Тим часом, у квазіринкових умовах, коли звичай ділового обороту з кримінальним відтінком мають пріоритет перед нормами права, користувачі ветеринарних товарів залишаються незастрахованими від підробок та інших випадків порушення технології виробництва ліків та інших засобів по догляду за тваринами.

Ще один різновид державного регулювання ринку ветеринарних послуг — ліцензування ветеринарної діяльності — поняття досить ємне, що включає в себе дозвільні дії держави по цілому ряду напрямів ветеринарного підприємництва. Ліцензія видається на здійснення ветеринарної лікувально-профілактичної, лабораторно-діагностичної діяльності, а також на:

- виробництво та реалізацію препаратів ветеринарного призначення, що виготовляються підприємствами, лабораторіями, цехами;

- виробництво і реалізацію кормів, кормових добавок, в тому числі нетрадиційних, мінерально-вітамінних підгодівель для тварин, що виготовляються підприємствами, лабораторіями, цехами;

- реалізацію лікарських засобів для ветеринарних цілей, біологічних препаратів, зоогігієнічних засобів і атрибутів зооветеринарного призначення.

Встановлення правил зберігання та реалізації ліків й інших засобів по догляду за тваринами є актом суто адміністративним, що істотно звужує можливості підприємців у сфері ветеринарної діяльності, однак, доцільність і необхідність дотримання обов'язкових вимог у цьому випадку відноситься до прерогативи національної безпеки. До теперішнього часу передбачається дотримання наступних вимог:

- розміщення майна у відповідних для кожного його виду приміщеннях;

- правильне розміщення й укладання майна в складських приміщеннях і належний догляд за ним;

- утримання складських приміщень у чистоті та підтримання в них необхідного режиму, що вимагається для зберігання кожного виду майна;

- дотримання правил протипожежної безпеки, систематичний точний облік майна і контроль, у тому числі шляхом проведення контрольних випробувань і аналізів [1—3].

Загалом подвійний захист вітчизняного ринку ветеринарних товарів забезпечується за допомогою:

- ліцензування експортно-імпоротної діяльності, пов'язаної з ввезенням і вивезенням лікарських засобів і фармацевтичних субстанцій, які застосовуються в ветеринарних цілях;

- сертифікації і реєстрації ввезених ветеринарних товарів.

Однак дотепер залишається неврегульованим питання про ввезення ліків подвійного призначення. Водночас

для регіонального ринку ветеринарних товарів цей напрям адміністративно-правового регулювання обороту засобів лікування тварин не має визначального значення.

ВИСНОВКИ З ПРОВЕДЕНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ЦЬОМУ НАПРЯМІ

Як результати проведеного дослідження, доцільно зупинитися на таких висновках.

1. Виокремлено адміністративно-правові методи державного регулювання ринку ветеринарних послуг і товарів: сертифікація ветеринарних препаратів; ліцензування ветеринарної діяльності; встановлення правил зберігання та реалізації ліків й інших засобів по догляду за тваринами; контроль за ввезенням ветеринарних товарів з-за кордону.

2. Описано специфіку сертифікації ветеринарних препаратів. Підкреслено, що уразі сертифікації ветеринарних препаратів позитивний результат виражається в особливому знаку відповідності, який повинен ставитися на кожну одиницю продукції разового застосування і додатково на кожну пакувальну одиницю.

3. Окреслено порядок ліцензування ветеринарної діяльності. Зазначено, що ліцензія видається на здійснення ветеринарної лікувально-профілактичної, лабораторно-діагностичної діяльності, а також на виробництво та реалізацію препаратів ветеринарного призначення, що виготовляються підприємствами, лабораторіями, цехами; виробництво і реалізацію кормів, кормових добавок, у тому числі нетрадиційних, мінерально-вітамінних підгодівель для тварин, що виготовляються підприємствами, лабораторіями, цехами; реалізацію лікарських засобів для ветеринарних цілей, біологічних препаратів, зоогігієнічних засобів і атрибутів зооветеринарного призначення.

Література:

1. Довгань В.І. Державне управління в галузі ветеринарної медицини: теорія та практика / В.І. Довгань. — Хмельницький: Хмельницький університет управління та права, 2012. — 388 с.

2. Вербицький П.І. Історія ветеринарної медицини України / П.І. Вербицький, П.П. Достоєвський, С.К. Рудик. — Київ: Ветінформ, 2002. — 384 с.

3. Достоєвський П. Етапи реформування та становлення державної ветеринарної медицини України / П. Достоєвський, В. Хоменко // Ветеринарна медицина України. — 2001. — № 8. — С. 8—11.

References:

1. Dovgan, V.I. (2012). Derzhavne upravlinnya v galuzi veterynarnoyi medycyny: teoriya ta prakty`ka [Public administration in the field of veterinary medicine: theory and practice], Khmelnyczkyj universytet upravlinnya ta prava, Khmelnyczkyj, Ukraine.

2. Verbyczkyj, P.I. Dostoyevs`ky`j, P.P. and Rudy`k, S.K. (2002). Istoriya veterynarnoyi medycyny Ukrayiny [History of veterinary medicine of Ukraine], Vetinform, Kyiv, Ukraine.

3. Dostoyevs`kyj, P. and Xomenko V. (2001). "Stages of reforming and formation of the state veteriarny medicine of Ukraine", Vetery`narna medycyna Ukrayiny, vol.8, pp. 8—11.

Стаття надійшла до редакції 10.07.2019 р.